

| GIÁ BÁN           |              |
|-------------------|--------------|
| BỘNH-PHÁP         | NGOẠI - QUỐC |
| Một năm - 5.000   | 3.000        |
| Sáu tháng - 3.000 | 2.000        |
| Ba tháng - 1.500  | 1.000        |

Mua báo phải trả tiền trước.  
Thư và mandat gửi cho  
M. TRẦN-DINH-PHIÊN. - Al  
đăng quảng cáo, việc riêng,  
xin thương - nghị trước.

# TIẾNG-DÂN

La Voix du Peuple

MỖI TUẦN XUẤT BẢN HAI KỲ: THỨ TƯ VÀ THỨ BẢY

BẢO - QUẢN  
Số 173, đường Đông-bà, Huế  
Hộp thư: số 61  
Giấy in: số 62  
Giấy phép: TIENGDAN - Huế

Muốn việc khởi đầu đều khó.

## VÌ SAO VIỆC GÌ NGƯỜI TA CŨNG NHẬN LÚC KHỞI ĐẦU LÀ KHÓ ?

Sau lúc ông Kha-luân-Bổ tìm ra đất Mỹ-châu rồi, một bữa tiệc nọ, tân khách nhóm đông. Trong đám đông ấy, nhiều người có lòng ghen ghét cho công phát minh của ông, kể nói: «Theo cái lẽ trái đất tròn thì bên kia biển có đại lục là lẽ tất nhiên». Kể lại nói: «Không có Kha-luân-Bổ thì kẻ khác cũng tìm được». Ông Kha-luân-Bổ không nói gì cả, lấy một cái trứng gà đặt trên bàn mà hỏi mấy người kia rằng: «Đó các người làm thế nào để cái trứng này đứng mà không ngã». Ai cũng làm thử, song không cách gì làm cho cái trứng kia đứng được. Người ta đổ lại ông, ông cầm cái trứng đập nhẹ nhẹ bên dưới vài cái rồi để đứng vững như trước. Ai thấy thế, đều ói lên rằng: «như thế thì khó gì!» Ông ta nói: «Không khó sao trước các anh không làm đi?»

Ấy đó ở trên đời mà người ta cho sự khởi đầu khó là thế. Mà thật vậy, cuộc đời tấn hóa là nhờ sự thay cũ đổi mới. Đã đổi mới thì phải cái gì gọi là mới tất nhiên lại tại là mất mà xung đột với cái cũ. Đã xung đột với cái cũ, tất nhiên nhiều kẻ ghen ghét mà sinh đều ngăn trở nọ kia. Vì thế mà những người không đủ sức kiên nhẫn, chịu nhọc chịu khó thì không dám ra mà đương sự đổi mới ấy, ấy là một lẽ.

Lại còn một lẽ nữa: Phàm người đời ở trong cái hoàn cảnh tập quán, dầu hủ bại đến thế nào, cũng nhiều lần thành quen, ít ai vượt ra ngoài cái không khí tập quán ấy. Nếu không phải người có cái định kiến, biết xa thấy rộng thì không khi nào tự sáng ra được điều mới làm hướng đạo cho công chúng; mà dầu có sáng ra được cái gì, vì cái cơ nói không ai nghe, xướng không ai họa nên cũng không ra gì, mà có bởi bị lụy nữa là khác. Thước này những nhà đại phát minh, sau khi chết rồi, công đức lưu truyền trong loài người ai cũng ca tụng mà chính đời người ấy bị đày đoạ lực nhục biết là bao nhiêu. Lão-Tử nói rằng: «Không làm đầu phục, không gây đầu họa». Chính là tả cái tâm lý chung của loài người đối với lúc khởi đầu một việc gì có quan hệ vậy.

Sự gì khởi đầu đều có những lẽ khó khăn như thế, mà nhất là việc có ảnh hưởng đến nhân quần xã hội. Bởi vậy thuyết «đất động» ngày nay nhiều người đã công nhận mà nói đến cái khởi thủy

Chủ nhiệm kiêm Chủ bút  
HUYNH-THUC-KHANG  
Quản lý  
TRẦN-DINH-PHIÊN

## CHUYÊN THIẾT CHUYỆN MỘT NGƯỜI XÒ LÃ CÓ TIẾNG

V. - SỞ KHANH TÀI SANH  
Ở Huế, chắc ai cũng biết tiếng ông A. Ông nhà giàu, con đông, thường vào Nam ra Bắc để buôn bán. Cách đây vài năm, gia đình có một cái nạn rất thảm thiết. Số là một hôm ông còn ở ngoài Bắc, bà về quê, ở nhà chỉ có một mình cô con gái thứ tư là C. Vào khoảng tám giờ tối, có một người thanh niên, mặt đeo kính trắng, quần áo, mình mặc một bộ tuxê, chân mang một đôi giày verni sáng quắc, đến gõ cửa. Cậu vào ngồi xuống, lòng một chập rồi cô C. ra tiếp. Cậu nói Cậu làm việc gì ở Bắc, có quen với C. ông làm, lại cũng có biết hết anh em của C. nay có phép vào du lịch xứ Huế, nên ghé lại hầu thăm C. bà v. v. Quan đố sẽ lại lịch rất tường tận: nào C. ông có mấy bà, mấy con trai, con gái, nào C. cậu có cháu, nào C. cậu có ai lấy ai v. v. C. C. nghe, phải nhận rằng cha mình có một bạn chí thân. Cậu chuyện xong, Quan đố kết luận:  
- Khi C. ông đưa tôi ra ga Hanoi có dặn tôi thế nào vào đây cũng lại nhà C. mà ở. Nhưng bây giờ C. bà đi vắng, phép lịch sự, bảo tôi phải đi khách sạn. Xin C. làm ơn bảo người nhà chỉ cho tôi một cái khách sạn thật tốt, vì tôi nhiệm phải cái thói phong lưu từ khi còn nhỏ, bây giờ nơi ăn ngủ sơ sài sợ sinh bệnh.  
C. C. nghe xong, lại chia di vắng đã lâu, bây giờ gặp được bạn thân của cha trong lòng cũng muốn hỏi chuyện, bèn hết sức chăm quan Đốc lại:  
- Thưa ông, tôi xin mời ông ở lại đây nghỉ, vì nhà chúng tôi có nơi tiếp khách từ tể. Mà tôi không mai thì một cũng về. Ông đã là bạn chí thân của cha tôi, thì cũng như chủ nhà trong nhà, xin ông đừng ngại.  
C. liền bảo bởi dọn phòng ăn, sửa buồng ngủ để tiếp quan Đốc. Giờ phút thôi đưa, ngay đêm ấy Quan đố với C. C. thành một cặp trai tài gái sắc đậm nồng... Sáng mai Quan đố bàn với C. về cách du lịch. Du lịch ở Huế phải đông dọ. Quan lại nhờ C. đưa quan đi xem lăng điện.  
Đến ngày thứ ba, C. bà về, hỏi con gái mình đi đâu, người nhà thuật chuyện C. đưa quan Đốc đi xem lăng điện đã hai hôm nay chưa thấy về. Bà hoảng hốt, cho người đi tìm, tìm mãi mới thấy được C. C. còn ngồi trên bến Thiên-mụ mà khóc, giày, áo, vòng, bội, đều mất đi đâu cả.  
Việc này có trình quan, quan xét ra thì quan Đốc giáo trên kia tức là Mè-xà-M. Biết chuyện tìm tìm nghiêu cứu trên 5 năm nay. Mới rồi ở sở Hải-quân khoa học nghiên cứu đã thí nghiệm thứ quang tuyến ấy chiếu vào nơi nào đó là tốt, có họa được, dần chôn sâu dưới đất, nó cũng bứt nổi hết cả, không sót chút nào. Cách cứu tạo để phòng quang tuyến ấy, rất là đơn giản, mang sách rở lên, sức quang tuyến phát ra rộng đến ngoài 20 dặm. Hiện hải lục quân bộ nước Mỹ định xuất số tiền to mua cái đặc quyền chế tạo quang tuyến ấy.  
X. X.

## MỘT VỊ «ANH HÙNG» Việt-Nam

Một chàng thiếu-niên tự xưng là thiếu-tý (quau một) và phi - công của chánh phủ Đông - dương đi lượm tin gần đây và thường huyện làm cho mấy người, thì vừa rồi đây mới bị số một - thám bắt được. Chàng thiếu - niên này tên là Albert Jeando Nguyễn-văn-Mười. Trước khi bị bắt chàng đã gần Bắc - đầu - hội tỉnh cho nhiều người, và mới đây chàng lại thường huyện làm cho một người chức - việc cũng ở lục tỉnh. Lại một người nhà quê cũng lo cho chàng 300 bạc để đi lánh xa cái mây-day.

Chàng bị bắt là vì vừa rồi đi với một người cai mà chàng đã gần mây - day, đến may một bộ y-phục quan v. v. tại một hiệu ở Saigon, cho nên hiệu may ấy tin cho ty một thám biết.

Lúc sở một-thám đến khám xét nhà - chàng Albert Jeando có bắt được tại chỗ ở chàng đã cả khi - cụ dùng về việc mây-day và huyện-hàm; vẫn-bằng có quan Giám-quốc, vua Bảo-Đại, vua Cao-mên, quan Toàn quyền ký tên, đủ cả các thứ mây-day.

Hiện nay quan một - Ng-v-Mười đã bị tổng giam giữ đưa ra tòa.  
(Trung-lập)

## Văn Uyên

Buổi sáng ngủ dậy  
Tiếng gà thác giục khắp gần xa...  
Tỉnh dậy mau mau kéo rèm mà...  
Thấy cảnh đồ toang mênh mông...  
Vườn vai hi lầy lầy thanh hòa,  
Trà sôi sôi chén nung gan sắt,  
Cháo nóng nóng tìm tìm ấm ruột già.  
Ánh sáng vàng vàng đã tỏ mặt.  
Chán cho ai đó ngủ sa đà.  
Thơ-Lich

Nực cười  
I.  
Ai ơi! trâm trư muốn làm người,  
Người có gì hơn khác mỗi loài.  
Đã chẳng hơn chi mà lại quá,  
Vẫn không khác nó lại ngợng đời.  
Mọi cùng đối đãi hai tay đợc,  
Giết hết đầu xanh một tiếng cười.  
Đám bảo rằng linh hơn vạn vật,  
Đối ai không nhẽ đối loài trời.  
II  
Nhớ những ông chủ lại bà nem,  
Thấy cả anh em cả chi em.  
Mệnh một gây nên tưởng sáng đẹn,  
Một người che bị dạ muốn chìm.  
Chười hươu một đức hồn kim cở (1)  
Mấy chó trâm năm cuộc nổi chìm (2)  
Nhưng thế thế còn say say quên mất,  
Biết đến sáng tối với ngày đêm.  
V. D.

(1) 鹿多 鹿多 鹿多 鹿多 鹿多 鹿多  
(2) 白兔 白兔 白兔 白兔 白兔 白兔

rất chú ý. Vì họ cũng tưởng bọn dân đảng Trung-hoa chỉ đánh đổ Mãn-thanh là mãn nguyện, không ngờ có cái hy vọng triết dã như Tôn-Văn đã phát hiện. Tuy vậy mặc dầu, dân quốc cơ sở chưa vững bền gì, lại diễn ra cái nạn nội tranh. Cái ngày Trung-hoa diễn cuộc nội tranh dài ra bao nhiêu, thì quyền lợi của liệt cường càng khó khăn. Nhưng cũng vậy, các nước Anh, Nhật, Mỹ, chủ nhà thân Anh, thân Nhật, cần nọ lại thông Đức, kết Pháp, cung cái nhíp cho liệt cường lợi dụng để giữ vững cái quyền lợi ưu đãi, còn ai mà làm cho lay động đi được. Ai ngờ con cháu ông Hoàng-đế chọi nhau một hồi, lại thấy gây thành cái cuộc thông nhứt và đề khởi vấn đề «điều ước bất bình đẳng», mà đòi hỏi sửa soạn lại. Ấy là một điều dụng chày rất sâu đến quyền lợi của của liệt cường ở Trung-hoa lâu nay, có lẽ nào họ khoan tay ngồi nhìn chờ cho đến cái ngày của trong tái mình bị người ta đặt lại hay sao? Nói tóm một câu là Trung-hoa, rợ rịch toàn thủ tiêu điều ước bất bình đẳng, chính là phạm vào chủ quyền của liệt cường, nên họ ngầm ngầm phải cùng nhau lo cách dự phòng và đối phó vậy.

Đó là nói chung cả liệt cường, còn nói riêng Nhật-bản thì quyền lợi ở Mãn-châu, từ Trương-tác-Lam làm chủ về trước, cứ một mực khoech trương yếm hiểm không si ngăn cản gì. Từ cậu công tử Trương-học-Lương thừa kế nghiệp cha, lại lật lảo ủng hộ Trung-wang, làm cho cuộc thông nhứt thành cái số hình (hình con chim con). Tuy thiệt sự chưa có gì, song động cơ bất lợi, chánh phủ Trung-hoa cũng can thiệp làm rộn, hèn cạnh giường nằm mà có tiếng kẻ khác ngủ ngày, nghe cũng khó chịu. Ấy là cái cơ người Nhật đối với Mãn-châu mà nhất định thực hành cái chánh sách vơ lực xâm lược không cần đầu điểm gì cả.

Ngày trước người Nhật đánh Tân, liệt cường can thiệp mà mỗi nước cũng xéo riêng được một miếng lợi to; ngày nay người Nhật xâm chiếm Mãn-châu, không phải cũng một cái nhíp tốt cho liệt cường xé thêm miếng khác hay sao? Mãn-châu bị người Nhật chiếm lãnh mà Trung-hoa đối phó không ra vẻ gì, thì toàn nước Trung-hoa bao nhiêu những nơi thó tá và thương phụ, thuộc dưới quyền nước nào tức là phần chiếm lãnh của nước ấy, còn trật đi đường nào nữa.

Bổ khuyết

## Trung-Nhật xung-đột NHẬT BẢN SAO LẠI DẪM MƯƠN NƠI TÒ-GIỚI QUỐC-TẾ MÀ HÀNH-ĐỘNG VỀ VIỆC BÌNH ?

Trong bài thời đàm về cuộc Trung-Nhật xung-đột đăng báo T. D. số 461, ông Quan-Thời-Khách khám phá những điều quan yếu trong cuộc xung đột ấy; từ tình hình nước Nhật nước Tàu, cho đến thái độ liệt cường đối phó với cuộc ấy thế nào, một cuộc to tác trên sân khấu cạnh tranh ngày nay, trăm hình ngàn dạng mà tóm tắt trong một bài văn vẫn như thế, thật cũng có công phu. Trong nhíp tể này, báo cáo cũng nghĩ một đôi ký, tin tức gần đoạn, mà được đọc một bài luận như thế, rất là thỏa lòng. Song xét cho kỹ càng thì bài ấy có chỗ sót một chỗ quan hệ là chỗ người Nhật sao dám xâm nơi Thuận-hải là ở liệt cường... Vậy ký giả đem chỗ sơ kiến bày tỏ sau này, không dám nhân là đích kiến, nhưng xin bổ chỗ thiếu cho bài kia, và chất với ông Quan-Thời-Khách cùng đọc giả.

Liệt cường Âu Mỹ tìm đất thực dân, lấy nước Trung-hoa làm một cái thị trường to lớn, gần một thế kỷ nay, và gồm cả các nước, không phải việc mới, cũng không phải một vài nước. Trước khi mới sang thông thương, thấy Trung-hoa đất rộng người nhiều lại là một nước văn minh cổ, có tiếng trên hoàn cầu, vẫn còn kiêu ngạo nhứt. Từ trận Trung-Nhật đánh nhau (năm 1894) nước Tàu bị thua mà cái hư hèn của con cháu vua Hoàng-đế kia bày tỏ rõ ràng, nên họ đã mạnh lo rợ kinh rở, toàn chia sẻ miếng «thịt to lớn» kia cho thỏa lòng tham dục. Cái tiếng «Qua phân» (K. 分) chẻ dứa, nghĩa là mỗi người một miếng) đã sôi nổi từ lúc đó kia. Song từ đó, dân Tàu có hơi liềm ngo, không ngu ngơ như trước, mà Chánh phủ Tàu cũng theo gương Nhật-bản, bắt đầu cái cách và duy

## TỤC TÀO HÔN Ở AN-ĐỘ

Thời kỳ phát dục của nhân dân Ấn - độ rất sớm, theo số thông thường thì 12, 13 tuổi đã lấy chồng và có con. Theo bản thông kê gần đây, dân bà góa chồng trong nước có đến 4000 vạn mà ở trong phần nhiều dưới 18 tuổi.



# ANNAM LỊCH SỰ

## HÃY NÊN

# HÚT THUỐC LA JOB

GẤP ĐÁU NÓI ĐÓ

Xin bỏ một câu  
đầu lưỡi

Tôi thường nghe nói: «Con người  
là ở đời, cái thân của mình không  
phải hẳn là của mình, mà có của xã  
hội ở trong nữa». Theo cái lý sự đó,  
mỗi khi có một người nào tự hủy cái  
thân của mình, vì lẽ gì mà chết, thì bị  
lời ra trước tòa án dự luận mà khép  
vào cái tội trốn nợ xã-hội.

Không giấu diếm gì, xưa nay tôi  
cũng một lòng với nhiều người mà  
nhận cái lý sự đó là đúng. Nhưng  
đến nay thì tôi không chịu như thế  
nữa. Không chịu vì một cái tin vẫn  
tất về việc Tư-Thần tự tử đang nơi  
trung ba tờ báo Trung lập (không còn  
nhớ số nào):

« Tư-Thần, người làng Ái Mỹ, trước  
làm ở nhà máy Gia Lâm, sau thôi làm  
nhà máy Gia Lâm, vào làm ở nhà máy  
Trương thị (Vinh). Làm ở nhà máy  
Trương thị được một năm, rồi lại thôi  
về Hanoi xin vào làm ở sở Aviation.  
Không may bị nạn lao động, hư  
mất một mắt, còn một con kia cũng  
chỉ thấy mờ mờ. Sau khi bị cái nạn  
mù ấy, Tư-Thần sinh ra buồn rầu,  
buồn rầu lâu, hóa ra bệnh, như điên  
như dại, mỗi ngày mỗi thêm ốm  
o gầy mòn. Vợ con lo thấy chạy thuốc  
càng nhiều mà cũng không thấy hết.  
Ngày 12 Janvier, Tư-Thần giao nhà cửa  
cho vợ con rồi ra đi. Đi đâu? Đi ra  
nằm trượt trên đường rầy xe hỏa từ  
Hải dương - Hanoi để cho xe đâm.  
Người tài xế trông thấy, kéo còi,  
nhưng Tư-Thần quyết tự tử nên không  
chịu tránh. Bánh xe nghiền vào, làm  
đứt hai người Tư-Thần. »

Theo cái «ca» của Tư-Thần  
đó, mà đem cái lý sự trên kia, buộc  
vào cái tội trốn nợ xã-hội, thì chỉ có  
những người có đạo đức cái gì riêng  
gi đường sau đó, chứ thực tại Tư-  
Thần không có lỗi gì với xã-hội nào;  
chẳng những thế xã-hội lại còn có lỗi  
với Tư-Thần nữa kia.

Như đã nói «nợ xã-hội», thì xã-hội  
là chủ nợ, mà Tư-Thần (cũng như mọi  
người) là người đi vay. Người đi vay  
phải giữ cái bản phận của mình đối  
với chủ nợ, nghĩa là phải trả. Vì lý  
thì trả ít, vay nhiều thì trả nhiều, chứ  
không được gì. Trái thế thì là gian  
lận. Mà chủ nợ đối với người đi vay  
cũng có cái bản phận của mình, nghĩa  
là phải công bình, ai vay cũng lấy một  
phần tiền lời như nhau, chứ không được  
cho người này vay nhẹ lời rồi bóp  
họng người kia lấy nặng mà đập vào.  
Trái thế thì là ác.

Một tập tiền tranh, vài bộ quần áo  
vải, mỗi ngày cơm nước vừa đủ no,  
Tư-Thần chỉ mắc của xã-hội có chừng  
ấy, mà ngày nay cũng như ngày mai,  
ngày mai cũng như ngày mốt, nai lưng  
làm việc trả cho xã-hội mãi mà cũng  
không rồi. Mà ác làm sao! Đến khi  
đã bị hư đời con mắt rồi mà xã-hội  
cũng còn cứ bắt trả. Còn biết  
bao nhiêu kẻ khác, ở thì nhà lầu, ăn  
thì toàn vật ngon mặc toàn thì đồ hàng  
đồ lụa, thế mà cả đời không khi nào  
thêm chịu để chảy một chút mồ hôi.  
Xem thế thì Tư-Thần đối với xã-hội  
không phải là gian lận, mà xã-hội đối  
với Tư-Thần không sao tránh cái tiếng  
ác được. Chủ nợ đối với người đi vay  
không giữ tròn bản phận của mình,  
thì không thể buộc người đi vay phải

## VIỆC TRONG NƯỚC

### TRUNG-KỲ

NGHE-AN

Năm mới mà thôi cũ

Mấy cái Tết gần đây, bên Nam  
triều cũng như bên Bắc bộ, các việc  
tổng sự nhà nước chỉ được nghỉ  
mấy ngày đầu năm thôi.

Rạng ngày mồng bốn Annam, từ  
các dinh thự cho đến các nhà môn  
đều mở cửa làm việc như thường.  
Thế mà đến ngày mồng tám tháng  
giêng Annam đây tại phủ Hưng  
nguyên, dân sự vào hầu đơn đều bị  
mấy chủ lính lệ đuổi ra và nói rằng:  
« Năm mới chỉ có những người  
mừng tuổi quan mới được vào, còn  
những kẻ có đơn kiện ca gì chờ vào  
mà sinh buồn (diêm xâu) 17 ». Huống  
gì? Có lẽ là cái hướng đồng xu đó!  
Đến ngày mồng tám, còn gì là  
mới nữa?

Việc này tự tình quan phủ hay là  
mấy chủ lính lệ chuyện làm cán??  
P. V.

Dân kiện lý trưởng

Ngày mồng tám tháng giêng thấy  
dân làng Hà Khê, tổng Hải đồ, phủ  
Hưng nguyên có đệ một lá đơn lên  
phủ kiện lý trưởng làng ấy là Phan  
Phiến mấy khoản như sau này:

1/ Về việc tuần sượng. Lý trưởng  
đã gặt lúa lại bắt ép dân phải nộp  
cho y mỗi sào 1 quan 5 tiền. Lý  
trưởng ăn cả tiền lẫn lúa, dân chả  
được miếng gì.

2/ Về việc chôn cất, dân đói được  
nhận một lần 6 bi gạo, lý trưởng  
chỉ phát cho 5 bi, còn một bi y nói  
đó làm lễ đi quan, (có quả vậy  
không?).

3/ Nhà nước phát về 35 bao lúa  
giống, lý trưởng chỉ phát cho 23 bao.  
Số dân không thiếu nên lúc đó y  
cũng làm giấy phát 23 bao, rồi sau  
y thêm một nét ngang vào trên chữ  
«nhĩ», và chữ chữ «tam» làm chữ  
«ngũ» (vì y đã dụng làm trước, nên  
chữ tam chữ ngũ y đều viết chữ đơn  
để cho dễ chữ).

Ký giả có được xem qua lá đơn  
của dân Hà Khê, song lúc vội vàng  
không tiện xem lâu, nên quên mấy

TÂN-VIỆT-NAM THƯ-XA

Vô gia-dinh 500 trang  
Đông-chu liệt-quốc 500 trang  
Giá 1\$00 - QUAN-HẢI - Huế

PHÚ-XUÂN HỌC-HIỆU

HUẾ

94 - rue Gia-Hải - 94

hiệu-trưởng: CAO-VĂN-CHIỀU

Khai-giảng: 15 Février 1932

Có đủ các lớp sơ-học và

cours Perfectionnement.

Học trò ở xa sẽ có chỗ gửi

giam hân học.

giữ tròn bản phận đối với mình được

Mà ba mươi đời bà cái gì mà hoặc

người ta thì là bá láp hết.

Tư-Thần tự tử, ấy không phải Tư

Thần muốn trốn nợ xã-hội, mà chính

là xã-hội giết Tư-Thần đó. Tôi xin bỏ

cái câu người ta thường hay nói

trên đầu bãi kia.

BI-nhan

khoản mười. Sau đơn thấy có 21  
người thay mặt cộng đồng ký kết.  
Về việc nhúng tay, ở Hưng nguyên  
thấy xảy ra hàng ngày. Mong quan  
trên sẽ minh xét việc này mà trừng  
trị tên lý trưởng kia để làm gương  
cho kẻ khác.  
P. V.

HÀ-TỈNH

Trắng án sao lại bị tịch kỳ?

Trần Bình quê ở huyện Hương  
sơn, tỉnh Hà Tĩnh, năm trước bị bắt  
lính nghị về nhập tại huyện Hương  
sơn còn có việc lộn xộn. Sau khi bị  
bắt, gia sản Trần Bình đều bị tịch  
biên và đưa đi đến 200\$00.

Nay quan trên xét ra vô can, Bình  
được thả về. Thế thì gia sản sẽ  
có được trả lại không?

Hôm nay anh Bình là Trần chỉ  
Tín, cũng can về việc tịch nghị,  
còn bị giam tại Hà Tĩnh.  
H. P.

Chính sách của mới ông hương  
hội tộc biểu

Mấy lần trong dân gian có phong  
trào lộn xộn, nay đã yên rồi, nên  
chỉ nhà nước có sức các làng đại  
ban hương hội, tộc biểu để xử đoán  
việc trong làng. Vì thế cho nên làng  
Thái yên chúng tôi cũng đặt hương  
hội tộc biểu đủ cả. Dân chúng tôi  
ngại đại không biết nhà nước có  
rộng quyền hạn cho các ông thế  
nào, thấy các ông làm nhiều điều  
bóc lột xin kể một vài việc:

1) Làng chúng tôi có mấy chục mẫu  
ruộng công, thường năm thu hoạch  
phụ vào sưu cho dân, thêm năm nay  
các ông thu rồi chia nhau dân mất  
cả. Các ông lại đồ tội cho quan đồn  
lấy. Số tiền ấy lý trưởng có biên lai  
cho các nhà nộp tiền biên còn đó.

2) Như việc các ông bắt phu đoàn  
phải nộp mỗi tên 0\$50 góp được một  
số bạc gần 2\$000 mua heo xoi rượu  
đưa ra đình trung đánh chén.

Dân chúng tôi tuần phòng 7, 8  
tháng trời, mất ăn mất làm, vợ con  
đói rét, các ông nên xét tội chỗ khổ  
đó mới phải, là nên bắt góp tiền cho  
mã ăn uống!

3) Kỳ tết năm nay, quan trên  
cho dân lễ tự chơi cờ, trong  
3 ngày tết, thế mà số năm mồng một  
mấy người lính đồn vào lấy nhà thờ,  
có một miếng pháo, lại bị mấy bác  
xã đoán đưa dân tới bắt lột lột, lại  
bắt lột lột mới thả cho, còn nhà  
các ông thì nó pháo rầm trời chả  
ai dám bị nạnh gì hết.

Còn nhiều điều tệ nữa nói không  
hết, dân thôn quê chúng tôi bây giờ  
chỉ khổ vì câu chuyện của mấy ông.  
Dân làng

Khám phá một chi bộ Hội kín  
Các nhà chuyên trách mới khám  
ra một chi bộ Hội kín ở Phúc Trạch,  
5 người tên là Ngô, Hà, Cục, Tầm,  
Quang đã bị bắt.

Tra xét ra thì biết rằng Quang làm  
Tổ trưởng chi bộ này, còn Hà là bí  
thư, hiện đã bắt được hết các giấy  
mã. Còn năm người hội kín kia đã  
lồng giam ở đồn Phúc Trạch để xét  
nói.  
(T. N.)

QUẢNG-BÌNH

Quang cảnh ngày Tết năm nay

Hàng năm cứ đến ngày Tết thì dân  
đều cũng rộn ràng sắm sửa sắm mặc,  
lo đơm lo cúng tết quá nhộn nhịp.  
Nhưng năm nay, vì có cái nạn kinh  
tế không hoàng kéo dài kéo dài  
mãi, đi đâu cũng nghe người ta than  
vạn táng thiếu. Cái quang cảnh ngày

tết năm nay vì thế mà ra vô  
lãnh đạm. Nếu không cao, pháo  
không kèn, nhiều nhà nghèo  
đói phải bỏ bàn thờ người lạnh,  
còn những nhà trung sản cũng có  
cúng, nhưng cúng một cách đơn  
giản lắm, cái Tết năm nay thật khác  
Tết mọi năm nhiều. Thế mà việc  
đồ bạc thì lại thịnh. Có bạc là cái  
mối sinh ra nghìn tội khác, năm nào  
cũng có trái quan nghiêm cấm và  
hương lý tuần phòng. Năm nay bọn  
hương lý làng nào cũng đồng thanh  
cho tự do đồ bạc. Ấy vì vậy mà suốt  
cả thôn quê thành thị, đi đâu cũng  
nghe tiếng tiền xóc đĩa, tiếng bạc tó  
tóm!

Vậy cái tết năm nay, chỉ có cờ  
bạc là như mấy năm trên thôi!  
X. X.

QUẢNG-NAM

Thủ đoạn chánh tổng đoán

Chánh tổng đoán tỉnh Vinh (Tâm  
Kỳ) là Lê Hoàng có tánh ăn vặt. Lúc  
tháng 11 năm ngoái y tò mò đi lục  
yếm canh. Có một đêm mò tới yếm  
canh làng Lai cách, đêm ấy lạnh  
lắm nên hai tên dân canh (tên Trấp  
tên Huân) nằm canh ở yếm chạ  
không thấy, mới vào nhà ở gần yếm  
xin lửa ra nhéo sưởi cho đỡ lạnh.  
Chánh đoán vừa tới yếm kỳ  
chiếu và gặp quang lên nóc yếm  
rồi đánh mõ. Hai tên dân canh kỳ  
cay rạ, thì y nói sao bỏ canh, nào  
chiếu nào ghê, hăm dọa dỗi phắc  
dối trịnh, hai tên hoảng hồn phải  
chạy vội cùng cho y mỗi tên là 0\$50,  
y lấy bạc ấy vào nhà tên Soi ăn tại  
cho uống rượu ngọa chạp.

Mồng bốn thành chợ, ở làng y  
(Cầm sơn) tên Vệ dựng nhà, có trình  
với Lý trưởng mình bạch, thế mà  
y bắt tên Vệ bắt đưa ra rằng tội  
nhiều người lạ mặt, đồ sạch dơ  
liền, tên Vệ không chịu, y làm tờ  
trình Phủ rằng tên Vệ đem mùng  
bốn làm việc gì tội nhiều người.  
Quan Phủ có phái tuần Cầu về  
khám thì thiệt tên Vệ dựng nhà chứ  
không có tội gì cả. Nghe quan  
có quả trách mà y vẫn giữ thói  
quen ấy, dân khó chịu quá!  
D. D.

QUẢNG-NGÀI

Hương lý sách nhiễu.

Hương lý làng Thọ Lộc Sơn Tĩnh  
như xã Hùng, hương kiêm Lê Tú,  
Hương mục Nguyễn - Dương làm  
nhiều điều thêm tội:

1) những hạng bần dân đến xã  
lính giấy bắt kham thì y buộc phải  
chịu tiền rượu mới phát (Huỳnh  
Mô, Lưu Hí, Lại, Quyền, Bá, Lân,  
Vân, vân vân.)

2) Quan Huyện có sức cho làng  
nộp tiền để lính làm đồn, xã Hùng  
và Hương đã góp kè 1\$, người (350  
(Như, Hoàng, Xương, Cừ, Giáo,  
Chước, Cống, Hương, Chinh, Bôn  
Trí, Bôn, Huân, Hương Ban....) Cả  
thảy 19 người được 14\$50, mà phải  
cho 39 người vắc tre mỗi tên chỉ 3  
tiền kè, còn bao nhiêu bỏ tới (Lê  
đáng, mồi tên 0\$37).

3) theo lệ lệ hàng năm, làng trả  
chí tiền 190\$. mà năm nay bọn  
hương lý thông đồng với Quan H.  
trích ra 271\$, và 200\$ ang lúa. Tiền  
liều như mọi năm, còn dư bao nhiêu  
oái mắt.

4) lúc Quan H. còn tại ngũ có ăn  
công điền, lúc về hưu phải trả lại  
cho làng, làng cho mượn, đại hào  
mục Nguyễn Hoài dành mượn mỗi  
khoảng 3 quan, rồi cho dân mượn lại  
3 quan năm, thế mà làng cũng làm  
thịnh.  
T. I.

BẮC-KỲ

Khám bắt một chi bộ hội kín

Hôm 13 Février vừa rồi, ông Cẩm  
riêng phòng chính trị đã cùng với  
các viên chức Mật thám Tây Nam  
từ Hanoi đi đến làng Đồng Vệ, thuộc  
phủ Vĩnh tường, tỉnh Vĩnh yên, để  
khám bắt một chi bộ Hội kín hơn  
30 người lập ở đó đã lâu.

Khi các nhà chức sự tới nơi, liền  
cho bắt, lục khám từng nhà, thì  
bắt được hai chục quả bom và nhiều  
dao mác cũng những giấy mã hệ  
trọng.

Hiện đã giải những người bị bắt  
ấy về giam ở sở Mật thám để xét  
hỏi.

HUYNH-THUC-KHANG CONG-TY

Chuyên-trách lập-cổ, vốn 30.800\$00

Hội sở tại Đường Đông-Ba, HUẾ

R. O. TOURANE N° 4

GIẤY MỜI NHÓM ĐẠI-HỘI-ĐỒNG THƯƠNG-NIÊN (1)

Thưa các Ngai Cổ-dồng,

Chữ theo khoản 22 trong điều lệ Công-tý, xin mời các ngai đáng 8 giờ sáng  
ngày-chủ nhật 28 FÉVRIER 1932, tức là ngày 23 tháng giêng năm Nhâm-  
Thân, đến nhóm Đại-Hội-Đồng thương niên kỳ thứ năm, tại nhà chớp ảnh  
TAM-TÂN (Cinéma Tam-Tân) ở đường Paul-Bert Huế.

ĐỀ MỤC NGHỊ-SỰ:

1) Duyệt sổ năm 1931.

2) Bàn hai viên Hội-đồng kiểm-sát.

3) Vấn đề chia lợi.

4) Xét việc đã qua trong năm 1931 và bàn việc tiến hành sau này  
Nên ngai nào bận việc không đi được, thì xin ký giấy uỷ-quyền (theo hình  
dưới đây) cho một vị CỎ-ĐỒNG KHÁC, thay quyền quyết-nghị trong khi đến  
dự Đại-Hội-Đồng.

Huế, le 20 Janvier 1932.

QUẢN-LÝ

HUYNH-THUC-KHANG.

KIỀU GIẤY ỦY-QUYỀN

Tên tôi là

ở

cổ-dồng Công-tý Huỳnh-Thúc-Khang, làm giấy này để giao quyền cho một vị cổ-  
dồng khác là ông

thay mặt tôi quyết nghị các khoản trong kỳ Đại-Hội-Đồng thương niên nhóm  
ngày 28 Février 1932 tại Huế.

1932

Ký tên:

(1) Giấy mời này có giá riêng cho từng người xin nhớ đem theo, để hậu việc ghi  
tên vào vào nhóm

Sáng hôm 16 Février, ông Cẩm  
riêng Riner đem lấy cung những  
người bị bắt ấy thì họ đều nhận có  
chữ trong hội kín, còn về việc cướp  
ở làng Kim cương tháng Décembre  
1930 thì họ chối.  
(T. N.)

GIẤY TỰ CHUYỆN NHIỀU

50 từ chính trị ở nhà pha Hòa-lô đến  
đi Sơn-la bữa trước, khi ra khỏi lao, một  
người toàn nhĩ loạn, nhưng đẹp đẽ được

Hôm 10-2 có mấy chiếc xe cam-nhông ở  
Hà-Tĩnh chở 100 từ chính trị vào Kỳ-Anh  
để phổ trại.

Nen. biệt

Bắt đầu từ ngày 19 février 1932  
nhà Bưu điện sẽ đổi tiền giấy thép  
lại như sau này:

Giấy thép thường (télégramme  
ordinaire) thì mỗi một chữ 0\$04,  
mà mỗi cái phải (\$20 là ít nhất).  
Giấy mới này không luận là dùng  
giấy thép hay là dùng vô tuyến  
điện.

Còn về giấy thép thơ (télégramme  
lettre) gửi đi bằng tàu bay thì mỗi  
một chữ 0\$08, mà mỗi cái ít nhất  
cũng phải 0\$40.

Các giấy thép về việc quan thì  
mỗi chữ 0\$02.

D A U  
KHUYNH-DIỆP

nếu tại Phước-Mỹ  
(Quảng - Bình)  
chứa tại Đồng-Hới  
phát-hành tại Huế

Thơ từ tiền bạc, để gửi cho:

M. Viên-Đệ

Hiệu dấu Khuynh-Diệp - Huế

Giấy thép tất:

VIENDE HUẾ

Giấy nói: 87

ĐI SAIGON

nên ghé lại tiệm bán cơm Annam hiện

VI-TIỀN

42 - Amiral Courbet - 42  
(ở hàng chợ mới Bến-thành và kế gần  
lầu đi Nhai-rang)

Món ăn nếu theo Trung Bắc - Có chủ  
nghị từ 16 - Có lãnh sắc cơm tháng -  
Giá tiền bình và đẹp.

Chủ quán là người Trung-kỳ, trả sau  
ở Saigon đã lâu, có thể chỉ vẽ và giúp  
đỡ cho quý khách trong khi ăn uống.

THAM-THIÊN-ĐƯƠNG

Cun . g chúo tân - niên

100 Mã Chavassieux

HAIPHONG







